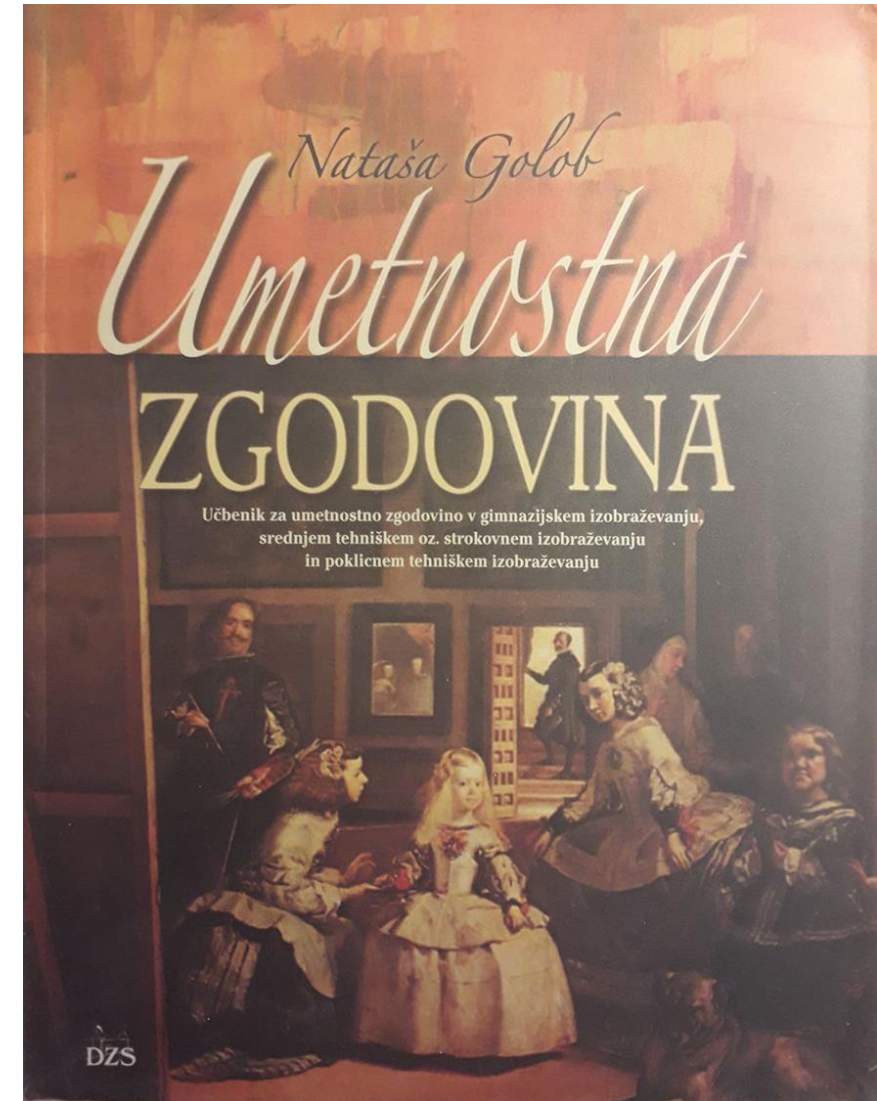
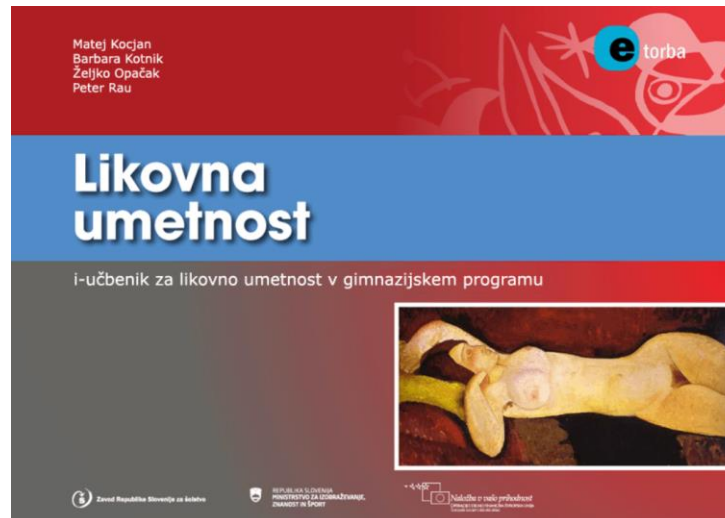

UMETNOSTNA ZGODOVINA

5. del –
UMETNOST 19. stoletja

Viri:

Umetnostna zgodovina,
Nataša Golob, DZS
Eučbeniki, Likovna umetnost,
gradivo, prosto dostopno na
internetu, Wikipedija,

ZGODOVINSKI SLOGI

SLIKARSTVO 19. STOLETJA

SPREMEMBE V 19. STOLETJU

Stoletje revolucij

Umetnost 19. stoletja je zelo raznolika. Politične in družbene spremembe, narodna gibanja in industrializacija so samo nekateri izmed razlogov, ki so vplivali na sočasen razvoj različnih smeri oziroma gibanj v umetnosti. Pomembno vlogo pri nastanku novih smeri je imel tudi razvoj znanosti.

- V okviru slikarstva 19. stoletja govorimo o gibanjih, ki se niso uveljavila sočasno po vsej Evropi. Letnice začetka in konca posamezne smeri lahko določimo le okvirno, vsako gibanje pa je vzore in pobude črpalo iz kulturno-zgodovinskih razmer, ki so vladale.

Vodilne umetnostne smeri v slikarstvu 19. stoletja so:

- neoklasicizem (1770–1830)
- romantika (prva polovica 19. stoletja)
 - realizem (1840–1870)
 - impresionizem (1860–1890)
- postimpresionizem (okoli 1880–1900)
 - simbolizem (okoli 1880–1900)

*William Turner, leto 1844,
Dež, para in hitrost*

NOVI VEK

Naše štetje

SLIKARSTVO 19. STOLETJA

20. STOLETJE

NEOKLASICIZEM

ROMANTIKA

REALIZEM

IMPRESIONIZEM

POSTIMPR.

SIMBOLIZEM

ZGODOVINSKE OKOLIŠČINE

- **Konec 18. stoletja in v prvi polovici 19. stoletja** so se izoblikovale nove umetniške pobude, na katere sta pomembno vplivala **francoska revolucija**, ki se je začela 14. julija 1789, ter **vzpon Napoleona**.

Napoleon je svojo oblast utrdil leta 1804. Okronal se je za cesarja in uvedel zakonik (*Code Napoléon*), s katerim je okrepil enakost pred zakonom. Do leta 1812 je Napoleon nadzoroval večji del zahodne Evrope, po neuspelem napadu na Rusijo, leta 1812, pa je odstopil. Njegovo cesarstvo je bilo uničeno.

Konec Napoleonove dobe je bil podlaga za narodna gibanja po vsej Evropi. Sledile so številne liberalne vstaje in evropske revolucije, povezane z narodnimi zahtevami. Družbenopolitične in kulturne spremembe so se zrcalile v **spremenjeni vlogi umetnosti in novem položaju umetnika**.

- Za slikarstvo 19. stoletja je tako značilna **prevlada subjektivnosti**. **Drugo polovico 19. stoletja** je zaznamovala tudi **industrijska revolucija**.

Jacques Louis David, leto 1800, Napoleon na prelazu sv. Bernarda

NOVI VEK

Naše štetje

SLIKARSTVO 19. STOLETJA

20. STOLETJE

IMPRESIONIZEM

IMPRESIONIZEM

Impresionizem je evropsko slikarsko gibanje, ki se je uveljavilo v drugi polovici 19. stoletja. Razvil se je v Parizu, ime pa je dobil po sliki **Clauda Moneta: Impresija**. Razširil se je po vsej Evropi, okvirno pa ga umeščamo v obdobje **1860–1890**.

Ob nastopu impresionizma je bil realizem še na svojem vrhuncu, zato ne preseneča, da imata realistično in impresionistično slikarstvo tudi nekaj skupnih potez.

Gibanji sta si sorodni predvsem pri izbiri tem. Te so bile praviloma iz **vsakdanjega življenja, krajinskih izsekov in tihožitja**. Impresioniste pa v nasprotju z realisti niso zanimale politične, zgodovinske in literarne teme.

Izhodišče novega slikarskega gibanje je **Barbizonska šola**, ki je uveljavila slikanje na prostem. **Plenerizem** je v slikarstvu narekoval spremembe tako na slogovnem kot tudi vsebinskem področju. Impresioniste je tako prevzel nov **motivni svet, narava**.

Impresionizem se je uveljavil kot odpor proti naturalističnemu akademskemu ateljejskemu slikarstvu. Najvidnejši predstavniki gibanja so

Édouard Manet,

Claude Monet,

Edgar Degas in

Pierre Auguste Renoir.

Med njimi so opazne razlike v motivu in pristopu k slikarski snovi.

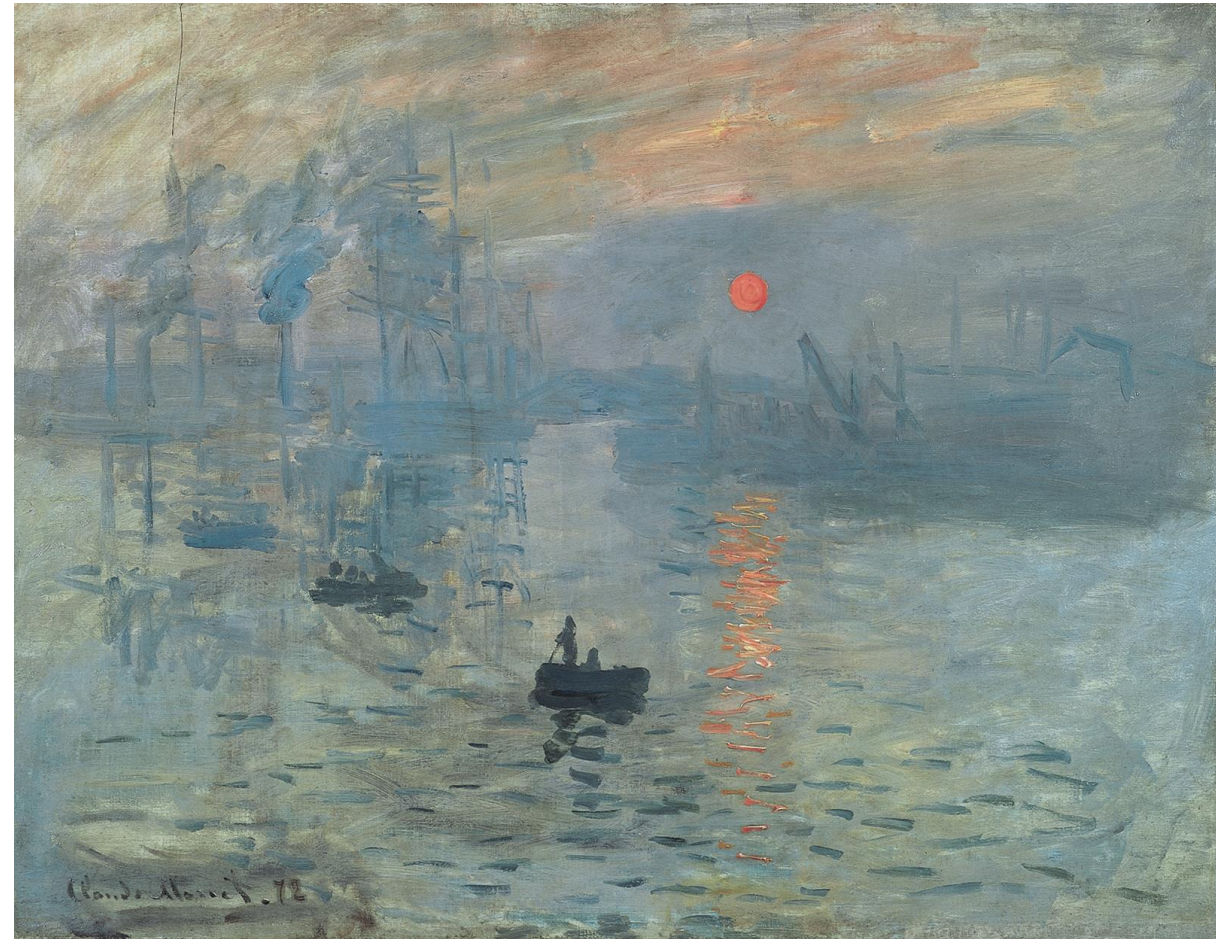
Izraz »*impresionizem*« je bil prvič uporabljen v časopisu Le Figaro, in sicer kot kritika Monetove slike z motivom vzhajajočega sonca. Slikar je upodobljeno snov predstavil na nov način; oblake, pristanišče v ozadju ter čolnice na vodni gladini je upodobil kot **pojavnost v svetlobi**, kot **bežni utrinek**. Prikazan je trenutek tik pred sončnim vzhodom.

Impresija pomeni vtis, trenutek. Torej so impresionisti slikarji vtisov.

Slikarje impresioniste objekt, ki so ga upodabljali, ni zanimal v svoji brezčasni obliki, pač pa doživetje tega objekta v svetlobi določenega trenutka. Motivi so tako vedno ujeti v zanimivih svetlobnih danostih, lahko so bili to jutranja megla, opoldanski dež, sneg ali zahajajoče sonce. Zaradi tega ne čudi dejstvo, da so uporabljali izrazito **pisano barvno paleto**.

Slikarji so na platna poskušali ujeti svetlobne in atmosferske spremembe, ki so jih doživljali v naravi.

Posledično so se uveljavile **nove slikarske tehnike**. Slikali so z **debelejšimi čopiči** in **slikarskimi lopaticami**, ki so za seboj pustili **zabrisane sledi** barvnega nanosa. Praviloma so uporabljali čiste barve, ki so jih nanašali drugo poleg druge. Te so se nato optično združile v zeleni odtenek, ko se je slikar ali gledalec odmaknil od slike in jo opazoval z ustrezne razdalje.

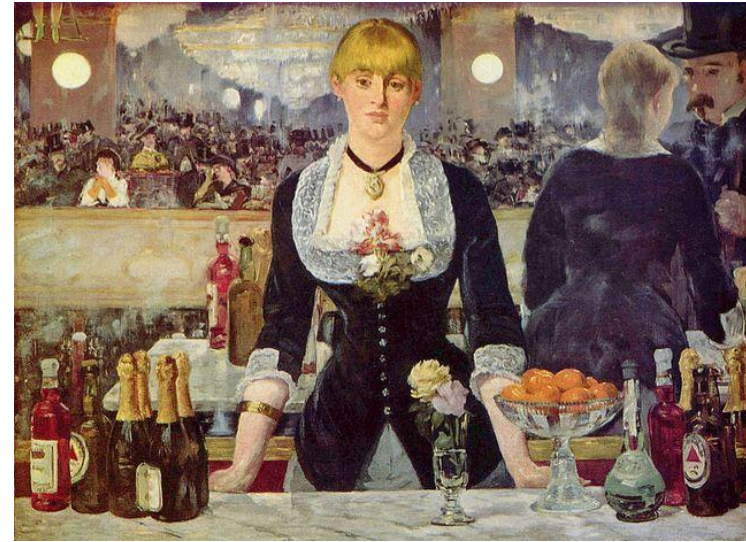

Claud Monet, Impresija, 1872

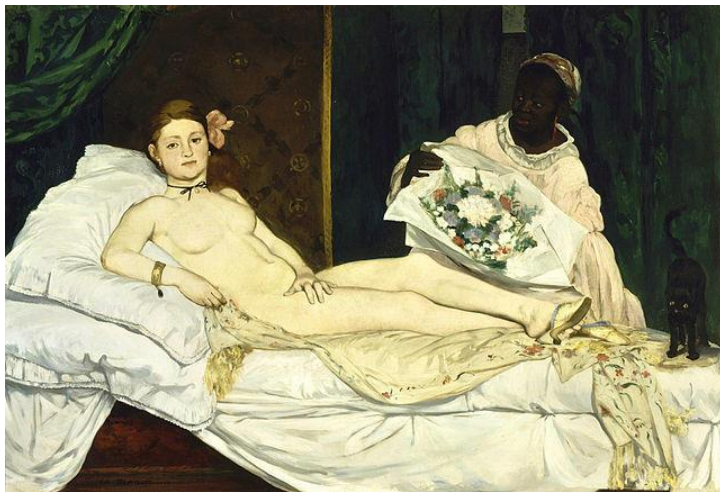
Édouard Manet (1832–1883) je svojo slikarsko pot začel kot pomočnik slikarja Coutura. Potoval je po vsem svetu, izoblikoval pa se je v duhu »antičnih« umetnikov. Trudil se je uspeli v uradnem Salonu, v ateljeju je slikal monumentalna platna, na katerih prevladujejo zemeljski toni.

Édouard Manet, leto 1863, Zajtrk na travi

Édouard Manet, okoli leta 1882, Bar v Folies-Bergères

Édouard Manet, leto 1863, Olimpija

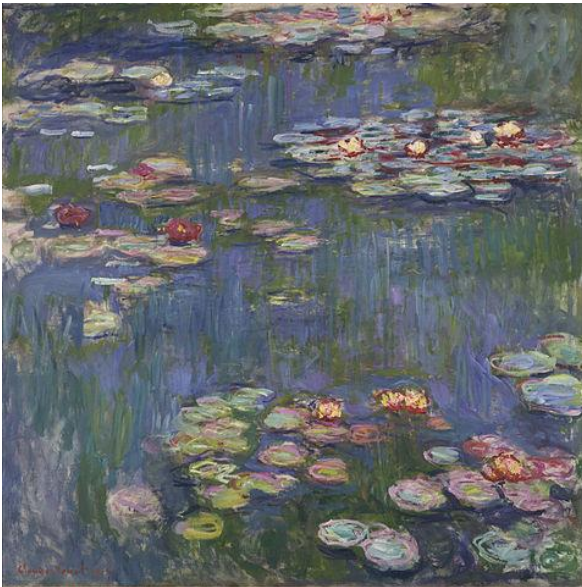

Édouard Manet, leto 1875, Veliki Kanal, Benetke

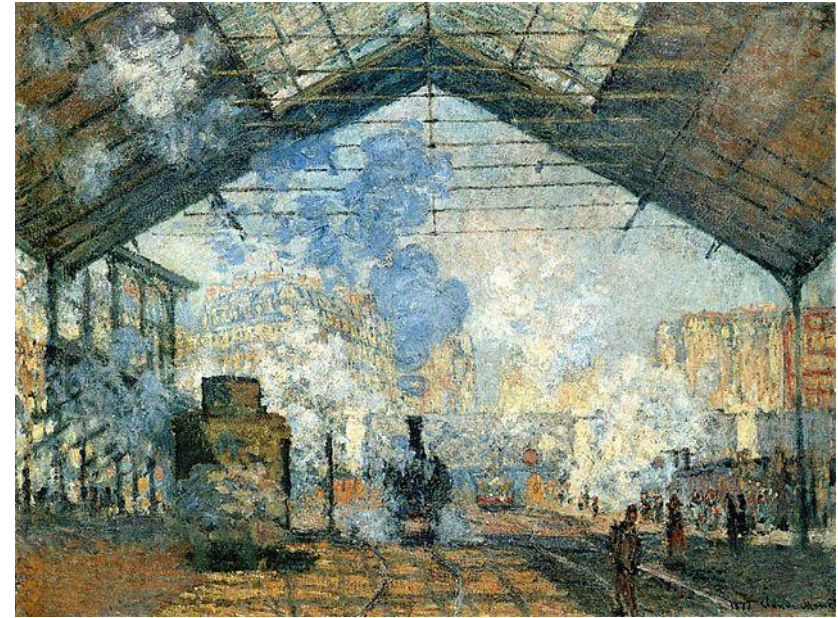
Glavni predstavnik francoskega impresionizma je **Claude Monet (1840–1926)**.

Claude Monet je delal in razstavljal s številnimi drugimi impresionisti, najraje pa je živel sam na podeželju. Učinke svetlobe je med drugim raziskoval na motivu lokvanjev, takšen študij pa je prinesel celo serijo motiva v različnih atmosferah.

Motiv je torej le izgovor, s pomočjo katerega je slikar ujel bežen vtis stvarnosti, ki nikoli ne miruje in se zato večno spreminja.

Claude Monet, leto 1916, Lokvanji

Claude Monet, leto 1877, Postaja Saint Lazare

Claude Monet, leto 1873, Makovo polje

Tudi Renoir (1841–1919) je slikal trenutke, vendar ga zanima vsakdanje življenje, vsakodnevna opravila ljudi.

*Pierre Auguste Renoir, leto 1876,
Le Moulin de la Galette*

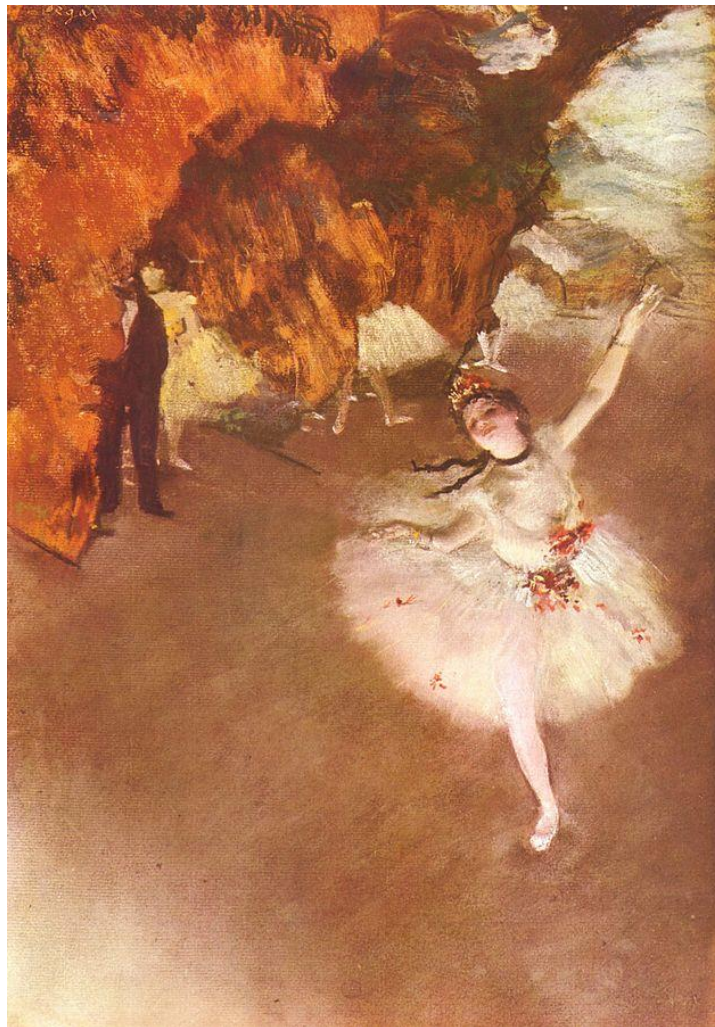
Pierre Auguste Renoir, Plesalka, leto 1874

Pierre Auguste Renoir, leto 1876, Gugalnica

Edgar Degas (1834–1917)

je bil rojen v bogati družini in je imel običajno izobrazbo višjega razreda. Ker je želel zasloveti, je sprva slikal takšna dela, ki so bila v uradnem Salonu sprejeta, šele pozneje pa je začel odkrivati nove impresionistične motive. Njegov opus obsega **portrete, konjske dirke, gledališče, orkester, dame pri modistkah, perice, akte in predvsem balet**. Zaradi občutljivih oči je večinoma slikal v zaprtih prostorih.

Edgar Degas, okoli leta 1877, Zvezda

Edgar Degas, Pouk plesa, 1874

SLOVENSKI IMPRESIONISTI

Kot pozni odmev francoskega se je impresionizem uveljavil tudi na Slovenskem (od okoli leta 1890 do okoli leta 1920). Predstavniki tovrstnega slovenskega sloga so

Ivan Grohar,

Rihard Jakopič,

Matija Jama in

Matej Sternen.

Značilnosti slovenskega impresionizma so lirično, nežno, zasanjano razpoloženje (štimunga), intimno občutenje motiva ter gosti, pastozni nanosi barve. Na razvoj sloga pri nas je vplival evropski simbolizem v slikarstvu.

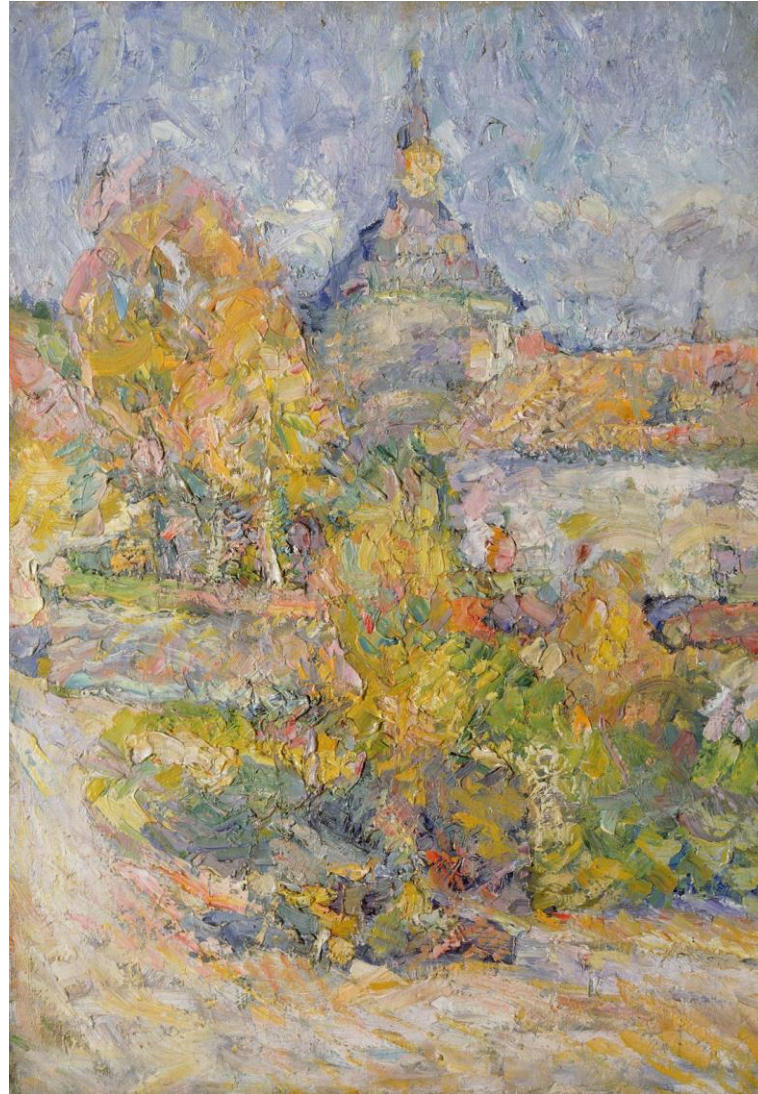
Rihard Jakopič, okoli leta 1900, Mesečina

Rihard Jakopič, Sončni breg, 1903

Ivan Grohar, leto 1907, Sejalec

Matija jama, Križanke v jeseni, 1909

Matej Sternen, Rdeči parasol, 1904

NOVI VEK

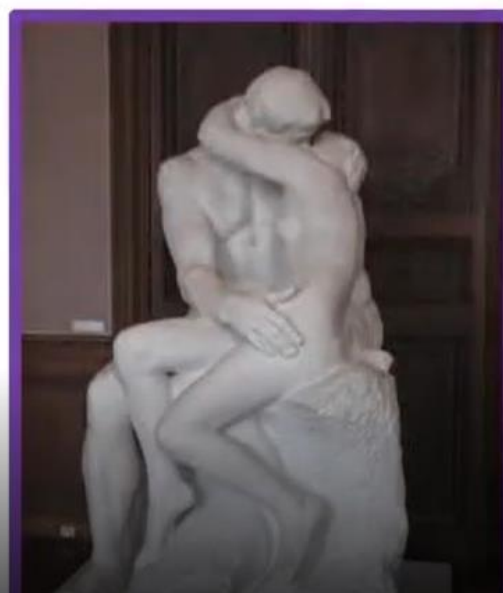
Naše štetje

KIPARSTVO 19. STOLETJA

20. STOLETJE

IMPRESIONIZEM
POSTIMPR.

- **IMPRESIONIZEM IN POSTIMPRESIONIZEM**

- Podobno kot slikarstvo postimpresionizma tudi kiparstvo išče nove likovne izraze, s katerimi bi sporočilo idejo o avtonomnosti umetnosti, ter se odmika od uveljavljenih akademskih pravil. Vsebina kiparskih del se ni spremenila, še vedno prevladujejo tradicionalni motivi, kot so **portret, mitološki in zgodovinski motivi** ter **alegorije**.

Edgar Degas, leto 1879, Mlada balerina

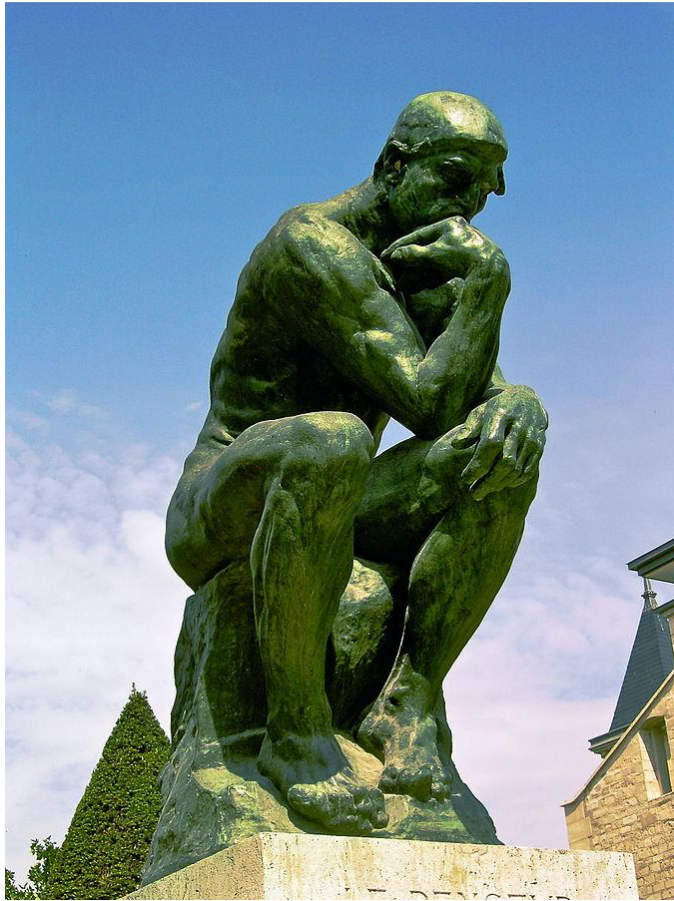

Edgar Degas, leto 1885, Španski ples

Najpomembnejši kipar konec 19. stoletja je bil **Auguste Rodin, (1840–1917)**, ki je eden najimenitnejših kiparjev vseh časov.

[Auguste Rodin - oglej si posnetek](#)

*Auguste Rodin, leto 1880,
Mislec*

*Auguste Rodin, Calajski meščani
(1886–1889) bron
impresionistično kiparstvo*

NOVI VEK

Naše štetje

ARHITEKTURA 19. STOLETJA

20. STOLETJE

NEOKLASICIZEM

HISTORIČNI
SLOGI

INŽENIRSKA
ARHITEKTURA

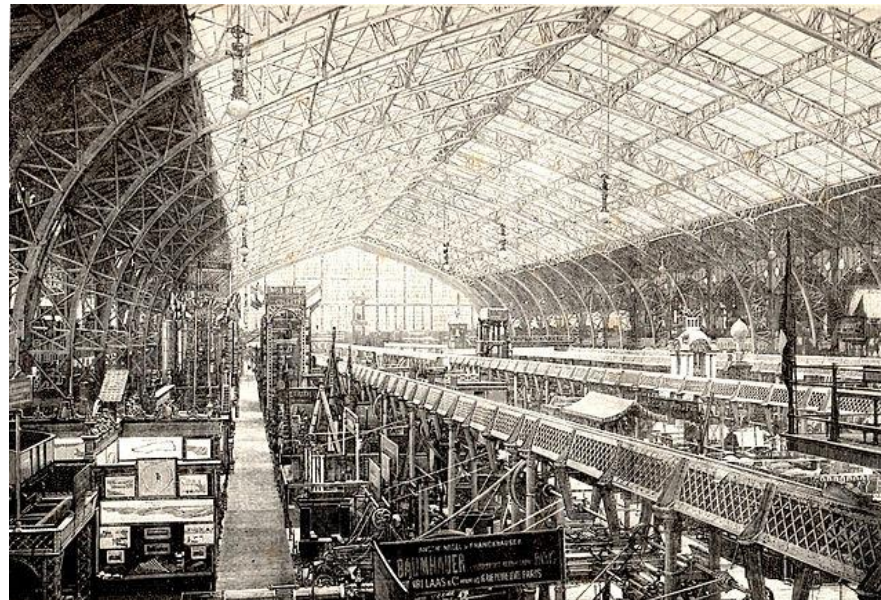
INŽENIRSKA ARHITEKTURA

[oglej si video posnetka](#)

- Nove potrebe in možnosti, ki jih je omogočil razvoj industrije in tehnike, so v drugi polovici 19. stoletja narekovale spremembe v zasnovi mesta. Mesta so se postopoma širila in kmalu postala metropole, v katere so se naselili meščani s podeželja. Mestni organizem je bil razdeljen v četrti, ki so obkrožale središče. Veliko število delavcev in potreba po njihovem prevozu na delo so med drugim zahtevali tudi razvoj prometnega sistema.
- V Evropi in Združenih državah Amerike se je razvila tako imenovana **inženirska arhitektura**, ki se je uveljavila kot posledica novih, boljših materialov in tehnike ter njihove uporabe v gradbeništvu.

*Gustave Eiffel, leto 1889,
Eifflov stolp, Pariz, Francija*

*Galerija strojev, leto 1889,
Pariz, Francija*

*Louis Sullivan, 1890–1891,
Wainwrightov nebotičnik,
St. Louis, Missouri, ZDA*